

**J. Szymczak, *Sakrament małżeństwa drogą wzrostu Kościoła.*
Urzeczywistnianie się Kościoła w sakramencie małżeństwa
w nauczaniu Jana Pawła II w latach 1978-1987
Wydawnictwo: „Fundacja Pomoc Rodzinie”, Łomianki 2001, s. 228**

„Małżeństwo i rodzina zawsze były przedmiotem troski Kościoła. W różnych wiekach wszakże na co innego w nich zwracano uwagę. Zmieniała się liturgia sakramentu małżeństwa, modyfikowano spojrzenia na akt płciowy, różnorodnie określano cele małżeństwa. Nigdy jednak nie stracono z oczu istoty małżeństwa, określonej w Piśmie Świętym” (s. 7) – te słowa ze „Wstępu” do niniejszej książki ks. dr. Jarosława Szymczaka, prezentują kierunek podjętych badań. Analizując zagadnienia sakramentu małżeństwa w nauczaniu Jana Pawła II, autor ukazał omawiany problem na szerszym tle obrazu Kościoła powszechnego, a więc wspólnoty Ludu Bożego i Mistycznego Ciała Chrystusa. Małżeństwo sakramentalne nie tylko konstytuuje Kościół domowy, lecz samo przez się stanowi instytucję uświęcenia i duchowego rozwoju. Dzisiaj w czasie wzrastającej liczby rozwodów, związków niesakramentalnych, pornografii i innych licznych zagrożeń czyhających na młodych, potencjalnych małżonków, taka publikacja wydaje się być ważnym, jeżeli nie koniecznym, uzupełnieniem wiedzy na temat małżeństwa. Dlatego wydaje się słusznym zauważenie i przedstawienie niniejszej pozycji.

Recenzowana książka składa się ze „Wstępu”, pięciu rozdziałów, „Zakończenia”, „Spisu bibliograficznego” (podzielonego na: 1. „Źródła” – Pismo Święte, Obrzędy sakramentu małżeństwa, nauczanie Magisterium Kościoła, nauczanie Jana Pawła II: encykliki, adhortacje, listy apostolskie, orędzia, cykle audiencji, przemówienia, oraz inne dokumenty kościelne; 2. „Opracowania”; 3. „Literatura pomocnicza”), „Wykazu skrótów” i „Spisu treści”.

W rozdziale pierwszym: „Czym jest rodzina?” autor określił rodzinę jako ogólnoludzką, naturalną wspólnotę osób (mężczyzny i kobiety), złączonych więzią małżeństwa, pokrewieństwa lub adopcji i powinowactwa. Skupił się wokół rodzenia i wychowania dzieci oraz zaspokojenia elementarnych potrzeb swoich członków. Małżeństwo zaś to tyle, co trwała, zobiektywizowana, otwarta na przekazywaniu życia wspólnota mężczyzny i kobiety, związanych relacjami wolnego, całkowitego i wzajemnego daru z siebie. Pomiędzy małżeństwem i rodziną zachodzi integralny związek. Twórcą małżeństwa jest Bóg. Małżonkowie są sakramentalnie umocnieni i konsekrowani do obowiązków i godności ich stanu, a dzieci są najcenniejszym darem dla małżonków. Tak więc rzeczywistymi podmiotami małżeńskiej komunii są nie tylko mężczyzna i kobieta, lecz także zawsze Bóg jako jej Sprawca. Małżeńska komunია osób stanowi klucz do

zrozumienia najgłębszej treści Objawienia, archetyp osobowej więzi łączącej ludzi z ich Stwórcą, Panem i Oblubieńcem.

Natomiast w rozdziale drugim: „Sakramentalność historii zbawienia” autor wskazał, iż Bóg od początku miłuje ludzi miłością oblubieńczą. Swoją zbawczy plan realizuje w całej historii zbawienia, szczególnie w Misterium Paschalnym Jezusa Chrystusa, który jest centrum historii zbawienia i w Nim objawiła się najbardziej oblubieńcza miłość Boga do ludzkości. On też w swoim Misterium Paschalnym jest zaślubiony ze swym ludem. Bez tego misterium nie można zrozumieć ani Kościoła, ani sakramentów, w tym sakramentu małżeństwa. W tych misteriach – zdaniem papieża Jana Pawła II – Bóg daje się poznać swojemu ludowi stopniowo według zasad swojej pedagogiki. Sakramenty są znakiem udzielanym przez Boga, co wiąże się z posłannictwem Chrystusa, który powołuje do istnienia Kościół.

Z kolei w rozdziale trzecim: „Sakrament małżeństwa sakramentem związku Boga z człowiekiem” autor wskazał, iż od początku dzieła stworzenia istnieje małżeństwo, którego twórcą jest Bóg. Stwarzając mężczyznę i kobietę, zechciał, aby tworzyli wspólnotę osób, zwróconą ku przekazywaniu życia. Sakramentalność historii zbawienia znajduje swoją konkretyzację w małżeństwie i to tak, że porządek stwórczy łączy się w nim ściśle z porządkiem zbawczym. Bóg jest Miłością i wzywa człowieka do miłości. Miłość Boga do ludzi podobna jest do miłości małżonków. Bóg trwa w każdym, kto pozostaje w Jego miłości. Jest to więź bardzo silna, prawdziwa komunia Boga z ludźmi, która ostatecznie swoje wypełnienie znajduje w Osobie Jezusa. Zaś w komunii małżeńskiej małżonkowie świadczą sobie nawzajem pomoc, a złączeni z Bogiem otrzymują pomoc od Boga oraz wsparcie, by mogli trwać w pełnej jedności ze sobą. Małżeństwo, jako typowo chrześcijańska komunia dwojga, przedstawia tajemnice Wcielenia Chrystusa i tajemnice Jego przymierza z ludzkością.

W kolejnym, czwartym, rozdziale: „Sakrament małżeństwa sakramentem związku Chrystusa z Kościołem” autor wskazał, iż Jezus Chrystus podniósł małżeństwo do godności sakramentu. Małżonkowie powinni kochać się taką miłością, jaką Chrystus miłuje Kościół, dlatego też małżeństwo jest znakiem, narzędziem Bosko-ludzkiej komunii Kościoła. W małżeństwie sakramentalnym małżonkowie trwając we wspólnocie ze sobą patrzą wzajemnie na siebie, tak jak Kościół patrzy na Chrystusa, swojego Oblubieńca. Przez miłość, jedność i wierność małżonków ujawnia się obecność Chrystusa w świecie i prawdziwa natura Kościoła. Rodzina jest domowym Kościołem, a małżonkowie, tworząc rodzinę, urzeczywistniają na nowy sposób Kościół. Rodzina posiada istotne zadania we wspólnocie Kościoła i jednocześnie należy do Kościoła.

W ostatnim, piątym, rozdziale: „Związek sakramentu małżeństwa z innymi sakramentami Kościoła” autor podkreślił, iż nauka o urzeczywistnieniu się Kościoła w sakramencie małżeństwa nie byłaby pełna, gdyby nie zostały uwzględnione

związki, jakie zachodzą między małżeństwem chrześcijańskim a innymi sakramentami. Sakrament małżeństwa został zaprezentowany w zestawieniu z sakramentami inicjacji chrześcijańskiej: chrzest, bierzmowanie i Eucharystia – tzn. wprowadzenia człowieka do udziału w zbawczym misterium Boga, realizującym się w Kościele. Natomiast sakrament pokuty i pojednania prowadzi małżonków, a także innych członków rodziny do odnowienia spotkania z Bogiem miłosiernym, bogatym w miłość potężniejszą niż grzech. W takiej sytuacji sakrament pokuty odbudowuje i udoskonala przymierze małżeńskie i komunię rodzinną. Z kolei sakrament chorych pomaga człowiekowi przyjąć śmierć, a sakrament małżeństwa pomaga przechodzić przez życie i wypełniać małżeństwo oraz rodzinne obowiązki. Związkiem między sakramentem małżeństwa a sakramentem święceń jest Chrystus. W Kościele spotyka się ze sobą i wzajemnie się przenika oblubieńcza miłość małżonków i prezbiterów. Poprzez tę miłość i w tej miłości urzeczywistnia się Kościół. Małżeństwo jest obrazem całego Kościoła: Głowy i Ciała Chrystusa. Prezbiter odwzorowuje w sobie Chrystusa – Głowę, Pasterza i Oblubieńca. Jego oblubienicą jest lud, z którego został wzięty i do którego został posłany, a więc także wszystkie małżeństwa i rodziny.

Autor w tej publikacji zwrócił szczególną uwagę na sakrament małżeństwa, który przedstawił w oparciu o nauczanie Jana Pawła II, co z jednej strony wydaje się być oryginalne i nowe, ale jednocześnie ma swe oparcie w długiej tradycji Kościoła. Książka ks. J. Szymczaka oddaje ducha i istotę nauczania Jana Pawła II o małżeństwie i rodzinie. Przedstawiona analiza zagadnienia jest spójna i solidna. Autor starał się dokładnie przedstawić teologiczne podstawy tego sakramentu. Skłaniał także do refleksji, a ogromną zasługą jest odniesienie do Świętej Rodziny, która jest przecież wzorem dla rodzin. Na pewno ważnym plusem tej pozycji jest kopalnia wręcz odniesień do dokumentów, opracowań i literatury, które autor wykorzystał, zacytował i zebrał w imponującej bibliografii. Godny uwagi jest układ rozdziałów. Jego myśl niejako od szerokiego ujęcia powoli stała się coraz bardziej zawężona. Najpierw skupił się na Bożym planie zbawienia ludzkości, na Bożej miłości do człowieka, miłości, którą Pismo Święte nazywa oblubieńczą. Książka jest tym bardziej interesująca, ponieważ przybliżyła naukę papieża Jana Pawła II o małżeństwie i rodzinie. Jest napisana przystępnym, zrozumiałym, językiem. Treść pracy jest jasna i zrozumiała dla czytającego, choć oczywiście sięgnięcie po tę pozycję wymaga już pewnego przygotowania i dojrzałości chrześcijańskiej oraz emocjonalnej ze strony „normalnego” człowieka. Dlatego wydaje się, że książka może być ciekawą lekturą dla samych małżonków, rodziców, narzeczonych oraz dla wszystkich ludzi, dla których istotna jest i miłość małżonków i miłość Kościoła.

Ks. Józef Stala

*Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie
Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie*